

Aanpassing presentatie koopkrachtramingen van het CPB

Ter vermijding van misverstanden past het CPB vanaf deze Macro Economische Verkenning de koopkrachtpresentatie aan. In de nieuwe presentatie is het percentage huishoudens met een positieve of negatieve koopkrachtontwikkeling geschrapt uit de boxplot. De koopkrachtwaarden van het 25e en 75e percentiel zijn nu met een expliciet cijfer in de boxplot weergegeven, ter illustratie van de spreiding rond de mediane koopkracht. Hiermee wordt meer nuance bij het mediane koopkrachtbeeld beoogd (a). Verder blijft de presentatie ongewijzigd. In deze MEV is voor het jaar 2019 ook de oude presentatie nog weergegeven.

De raming van het aandeel huishoudens met een positieve en negatieve koopkrachtontwikkeling wordt ten onrechte gezien als een voorspelling van hoeveel mensen er het komende jaar op voor- of achteruitgaan. Het percentage mensen dat erop vooruit zou gaan, heeft het afgelopen jaar veel aandacht gekregen. De desbetreffende aandelen zijn bedoeld als nuancering op het mediane koopkrachtbeeld van het CPB, maar deze nuance ging verloren. Voor een harde voorspelling van hoeveel mensen er het komende jaar op voor- of achteruitgaan, is het cijfer echter te onzeker.

Bij de vertaling van het geraamde aandeel huishoudens met een positieve en negatieve koopkrachtontwikkeling naar mensen van vlees en bloed spelen verschillende ramingskwesaties parten. Het CPB heeft geen volledige informatie op het niveau van de individuele Nederlanders over de loonontwikkeling, pensioenontwikkeling en de inflatie, en rekt daarom voor deze gegevens met gemiddelden (b). Het rekenen met gemiddelden zorgt ervoor dat de spreiding van de koopkrachtontwikkeling onderschat wordt. Het ene huishouden heeft in de praktijk bijvoorbeeld een lagere loonontwikkeling dan het gemiddelde, het andere een hogere.

Ook met de aangepaste presentatie blijft voorzichtigheid geboden bij de interpretatie van de koopkrachtramingen. Rond de precieze hoogte van de koopkrachtontwikkeling is sprake van onzekerheid die onlosmakelijk verbonden is aan het maken van een raming. Aanpassingen in de loon- en prijsontwikkeling en in de ontwikkeling van de zorgpremies, kunnen grote effecten hebben op de koopkrachtraming. Daarnaast betreft het een raming van de statische koopkrachtontwikkeling, zonder rekening te houden met de effecten van wijzigingen in persoonlijke omstandigheden, zoals personen die gaan trouwen, kinderen krijgen, promotie maken of hun baan verliezen. Bij het gebruik van de koopkrachtramingen dient rekening gehouden te worden met deze nuances.

De koopkrachtramingen zijn met name geschikt om te kijken of er sprake is van een evenwichtige inkomensontwikkeling tussen de relevante inkomensgroepen (a). Waar wenselijk geacht, kan hier door de politiek op worden bijgestuurd. Na bijstellingen in de hoogte van de koopkrachtontwikkeling blijven de verschillen tussen de inkomensgroepen in redelijke mate intact.

(a) Zie ook het opinieartikel van Laura van Geest en Patrick Koot (Volkskrant, 6 maart 2018): "Met koopkrachtplaatjes in de hand kun je niet bepalen hoe je eigen portemonnee er volgend jaar uit gaat zien" ([link](#)).

(b) In de raming van de lonen wordt wel onderscheid gemaakt in de loonontwikkeling voor de markt, zorg en overheid.